

leitet, wie derjenige, der das Wesen des sich entwickelnden Menschen in den feinsten Verzweigungen kennen lernen will, dem Kardinalsatz aller Pädagogik, den Zögling individuell zu behandeln, gerecht werden kann. Man lese z. B. die Abschnitte über Anlagen, über die Spiele der Kinder und der Erzieher, über Nachahmungsbewegungen, über Wesen, Begründung und Erhaltung der Aufmerksamkeit über die erziehliche Bedeutung des Lehrtons, über Ermüden und Erholen — überall begegnet man einer scharfen Beobachtungsgabe und einer klaren Darstellung. Zahlreiche Beispiele verdeutlichen die oft recht verwickelten und vielseitigen Beziehungen seelischer Gebiete». — Nem tudom, hogy Horváth J. miért adta csak németül ki a munkáját, és miért vonta meg működését a magyar pedagógiai irodalomtól, mely oly igen nagyon rászorul mindannyiunk szorgalmára és tevékeny jóindulatára. Más magyarázatot nem találok, mint hogy nem akadt kiadó, ki a munka közreadására vállalkozott volna, a mi minálunk, sajnos, nem ritka eset. B. J.

VEGYESEK.

— Ifjúsági egyesületek. Nagy energiával törekszik Wlassics miniszter a népnevelés rendszerét teljessé tenni. Lefelé a kisdedóvással kapcsolta, fölfelé az ismétlőiskolák szervezésével fejlesztette a népiskolát, s már a tavaly kiadott gondnoksági utasításokban ajánlta az ifjúsági egyesületek alakítását, a melyek által az iskolaköteles korból kilépett ifjak szellemi és erkölcsi vezetését és gondozását akarja elérni. Folyó évi 21015. számú rendeletével a tanfelügyelőket buzdítja az ifjúsági egyesületek ügyének fölkarolására s egyuttal leírja egy mintául használandó alapszabály-tervezetben az ilyen egyesületek célját és szervezetét. A cél: a hazafias és vallaserkölcsi érzület ápolása; hasznos ismeretek terjesztése, becsülettudásra való szoktatás; az eszközök: fölolvadások, előadások, könyvtár, nemes szórakozás, daloskör. Hiányzik a célból is, az eszközök közül is a testi ügyesség ápolása, a mire pedig a rendszerint egyoldalú munkában tevékeny nép fiai rá vannak szorúva, mert tapasztalás szerint igen kevés rugalmasság is nagy tunyasági hajlam jellemzi a népet. Népies labdajátékok szabályszerű kultiválása, egyszerű versenyek: futásban, ugrásban, mászásban, összekötve kirándulásokkal, nézetünk szerint igen jól, hasznosan és vonzóan bevolnának illeszthetők a programmba. — Az egyesületet egy tanító vezeti, de az ügyvitel a rendes tagok közül választandó tisztikar föladata, a mi által igen bölcsen alkalom és inger van adva az ifjúságnak, hogy a felelősséggel járó közügyek intézéséhez kedvet és értelmet kapjon. A felnőttek érdeklődésének út van nyitva a pártoló

és alapító tagságban, melyek csekély fizetéssel járnának. A felnőttek közül egyesületi «atyák» választatnának, a kik megjelennek az egyesületben s ügyelnek a rendre és tisztességre, de főképp jelenlétükkel. A választmány az egyesületi atyákkal együttesen fegyelmi jogokat is gyakorol; büntetésül lehet szabni: intést, dorgálást s egy évig terjedhető időre szóló kizárást az egyesületből. Ugy az alapszabálytervezet, mint a miniszteri rendelet föltétlenül kizárja a felekezeti és politikai vonatkozású kérdéseket. A miniszteri rendelet jutalmakat helyez kilátásba azoknak a tanítóknak, a kik a szervezésben és vezetésben érdemeket szereznek. — Egynehány ifjúsági egyesület már a gondnoksági utasítások fölhívására megalakult és működik. Remélhető, hogy ez új rendeletre jelentékenyen megszorodik a számuk. A tanítók és a műveltebb társadalom buzgóságán áll, hogy e szép és hasznos terv a nemzeti társadalom erősödésére kifejtse általános hatását. Az első egyesületeknek lelkesítő és követésre ösztönző példát is kell mutatniok. Vajha ne csalódnék a miniszter a tanítókba vetett reményében!

— Országos ref. tanáregyesület. Folyóiratunk 1901. 8. számában már jelentettük, hogy a ref. tanárok országos egyesülettől készülnek szervezkedni, nem azért, hogy elkülönítsék magukat a többi országos egyesületektől, a melyekben azután is tevékenyen közre akarnak működni, hanem hogy a saját autonómiájuk körében nyomatékossabban tisztázhassák az iskolák és tanárok helyzetét, s elősegítsék az egyöntetűséget. — Most husvét után megtartották az alakuló ülést Debreczenben, a melyet megelőzőleg a Tiszántúli Ref. Tanáregyesület kimondotta, hogy 11000 korona vagyonával belép az orsz. egyesületbe. Az alakuló ülést *Dóczy Imre* nyitotta meg, a kit később elnökké is választottak. Kijelentette, hogy nem felekezeti, hanem önkormányzati szempontok hozták létre az egyesületet, melynek főadatai lesznek; tisztázni a tanárság közjogi helyzetét az egyházi szervezetben, továbbá; az egyházat és az iskolát közelebbi viszonyba hozni s a tanárság erejét egyházi, erkölcsi és társadalmi szempontból jobban fölhasználni.

Az egyesület mindjárt 341 taggal alakult meg s a mi első sorban szembe tűnik mint örvendetes jelenség, az, hogy magában egyesíti *valamennyi iskolán* tanárait, a kik az egyesület keretén belül szakosztályokban tanácskoznak. Megalakult: a theologiai, a jogi, a középiskolai és a tanítóképző szakosztály. Az egyesület székhelye ciklusonként változik az egyházkerületek között. Az első ciklusban a székhely Debreczen.

Az előadások során *Váró Ferencz* rámutat a ref. iskolák azon hagyományára, hogy sűrű kapcsolatot tartottak fenn a néppel s tanítványaikba belenevelték a *magyar nép szeretetét*. Kívánja, hogy ebben az irányban a régiek mellett vagy az elszakadtak helyett új útjait kell keresni a nép közé jutásnak. — Egyhangulag elfogadták *Benkó Imre*

indítványát, hogy a tanári rangsor töröltessék el s a helyett a korpótlékok rendszerével szabályoztassék a tanári fizetés. — *Horváth József* indítványára elhatározták, hogy kérni fogják a kormányt, hogy a felekezeti tanárok orsz. nyugdíjalapjába vegye be a főiskolai (theol. és jogakadémiai) tanárokat is. — *Orósz István* a tanítóképző szakosztályban az állami tanítóképzők új rendtartási szabályzatát ismertette s arra az eredményre jutott, hogy elveiben megegyez a debreczeni ref. tanítóképzőével. — Elhatározták, hogy iratni fognak irodalmi és történeti iskolai könyveket. A jövő évi gyűlés Nagy-Enyeden lesz.

— **Fővárosi tanítóképző.** A főváros tanügyi tanácsosának reformjavaslatai között, a melyek közül a felügyeleti állás szervezésére vonatkozót márcziusi füzetünkben ismertettük, van még egy nagyobb és elvi jelentőségű: a fővárosi tanítóképző szervezése. Nem az adja a terv elvi jelentőségét, hogy ezzel 70 tanítóképzőnkhöz egy 71-dik állíttatnék, hanem az, hogy ez másforma volna, mint a többi. Ennek a főváros specialis szükségleteit kellene kielégítenie. Igaz, hogy a legfőbb szükséglet — az indokolás szerint is — a kiváló tanítói kar, a mi nemcsak a fővárosi iskolák szükséglete. Ezt a legfőbb szükségletet pedig jelenleg is a fővárosnak van leginkább alkalmja kielégíteni, mert nagy tanítói fizetéseire válogathatja az egész országból a legkiválóbb tanítókat. Ez pedig minden különleges előleges képzésnél biztosabb módszer, ha élni tudnak és akarnak vele. Természetes, hogy ha a választásban nem a kiválóság az irányadó, hanem a városatyák protekciója, vagy pedig ha a beválasztás jogát nem az önálló alkalmazásban való kiválás adja meg, hanem az óraadói, megbizotti, helyettesi évek hősies kikoplalása, akkor kárba vész a kiváló tanítók összehállításának legbiztosabb s talán egyedül helyes módszere. Így a főváros tanító testülete is úgy tevődik össze, mint akár melyik más városé vagy megyéé: vegyesen vannak benne többé és kevésbé kiválóak.

A tervezet a kiegészítésnek eddigi módját is nyitva akarja hagyni, de képezni is akar magának kiváló tanítókat. Teljesebb előképzettséget kíván a fölvételhez (nem mondja meg, hogy a teljes középiskolát vagy a teljes polgáriskolát-e?), csak jó tanulókat akar fölvenni (ha a patres conscripti protektiója bele nem szól), a kik a mostani tanítói oklevél színvonalát 1—2 év alatt elérnék, s ezután következnek még egy továbbképző tanfolyam, a melyben a növendékek a gyakorló iskolában tanítanak, a többi elemi iskolában látnak el a helyettesi teendőket s a mellett az elemi iskolával kapcsolatos általános és gazdasági ismétlő iskolák, az ipariskolák igényeinek megfelelő alapos kiképzésben részesülnének, még pedig hajlamaik szerint az ipari szakrajz különböző ágai-ban, a kézügyességi oktatásban (slöjd), az ének és zenetenítésben, gazdasági — és kertészeti gyakorlatokban stb. — Lchetne arról gondos-

kodni, hogy más tanítóképzőt végzett okleveles tanítók közül a kiválókba ezt a továbbképző gyakorlati tanfolyamot elvégezthessék.»

Egy fővárosi tanítóképző állítását — nem ugyan azért, hogy tanítványainak monopoliumuk legyen a fővárosi tanítói állásokra, de más szempontokból lehet helyeselni. Új tanítóképzőkre szükség van, mert nincsen elég s a meglevők termeléséből a főváros igen jelentékenyen fogyaszt. A teljes közép- vagy polgáriskolára szervezett tanítóképző sokaknak kedves gondolata, nálunk pedig a kísérleti iskolák eszméje sehol sem valósul. Már pedig az irodalmilag eléggé megvitatott és megállapított szervezetek helyes értékéről csak próba útján lehet alapos véleményt alkotni, s helyesen: minden tervezett iskolai reformot észszerű volna először egy pár iskolában kipróbálni, mielőtt általános rendszert csinálnak belőle. A fővárosi tanítóképzőben ki lehetne próbálni a tanítóképzésnek azon sokak által ajánlott rendszerét.

Azokat a különleges célokat, a melyet a tervezet is továbbképző tanfolyammal akar elérni, nézetünk szerint a mostani alapon is meg lehetne valósítani. Az így szervezett tanfolyamot meg lehetne tölteni pályázat útján a tanítóképzőket jó sikerrel végzett növendékekkel, a kik a megélhetést biztosító ösztöndíjjal vétetnének föl. A főváros semmiféle előzetes kötelezettséget nem vállalna arról, hogy a tanfolyamosokat alkalmazni fogja, ellenben módja volna őket a tanfolyamon megismerni s az arravalókat kiválogatni.

— **Békemozgalom és pädagogia.** Ez a két fogalom nem ma került először egymás mellé; sőt némi büszkeséggel hivatkozhatunk arra, hogy a világbéke hatalmas problémájának a nevelés és oktatás útján való megoldásában ép nekünk magyaroknak van nagy részünk. E tekintetben emlékeztetünk arra a fontos lépésre, melyet a *«Magyar Békeegyesület»* az 1896. évben Budapesten megtartott VII. nemzetközi békekongresszus alkalmával tett: a történelem tanáraihoz intézendő felhívás és a millenniumi békepályakérdés arról, hogy «miként lehetne a békemozgalmat az ifjúság nevelése és tanítása alkalmával már az iskolában sikerrel ápolni és fejleszteni.» Bővebbet erről a Magyar Békeegyesületnek első (millenniumi) Évkönyvében olvashatni. — Ugyancsak erkölcsi, ethikai és értelmi alapokon igyekszik a kérdéshez hozzáférközni a következő mű, a mely a magyar békeirodalomnak első önálló terméke: A békeprobléma megoldásának egyik módja (Budapest, Lampel-Wodianer 1900, 90 lap).

Most pedig közlök két legújabb adatot, tanulságos bizonyosságul annak, hogy a békemozgalom és a pädagogia nem ellenséges fogalmak, hanem olyanok, melyeknek közelítését és barátkozását napjainknak nem egy kiváló elméje kísérli meg és mozdítja elő.

A f. év szeptember 10—13-án Glasgowban megtartott X. nemzetközi békekongresszuson Miss Cook több angol békebarát-egyesület részé-

ról a következő indítványt terjesztette elő, melyet a kongresszus, többeknek pártoló hozzászólása után, egyhangúlag elfogadott.» A kongresszus ajánlja, hogy a békének a nevelés útján való terjesztése érdekében a különböző fokú nyilvános és magániskolák növendékeit pályadíjakkal jutalmazza olyan dolgozatokért, melyeknek tárgya a béke köréből vagy ezzel rokon körből van merítve s a melyeknek egyenes vagy közvetett célja, hogy a különböző fajok és nemzetek közti méltányos és barátságos viszonyt előmozdítsák. Ez az ajánlat első sorban azoknak a tanítóknak szól, a kik a tanterveknek megállapítására befolyhatnak; végső esetben a díjak a szabad időben készített dolgozatok jutalmazására fordítandók. — Erre a célra mindkét nembeli érettebb ifjúság részére felhasználhatók a következő segédeszközök: a gondosan szerkesztett történelmi kézikönyvekből vett kivonatok, a különböző népek erkölcesinek és szokásainak felekölt és páratlan szellemben megírt összehasonlító leírásai, ugyanilyen szellemtől áthatott útleírások, a «Le a fegyverekkel» cz. regényhez hasonló szépirodalmi művek, melyek a háború csapásait kelőképen kidomborítják. A kisebb korú tanuló ifjúság számára pedig szóbeli elbeszélések és magyarázatok, vetítésekkel kapcsolatban látszanak üdvösnek».

(kf.)

— Egyesület az ifjúságnak békés szellemben való nevelésére.

A Franciaországi Croisillesben (Pas de Calais) alakult meg két nemesen gondolkodó nő kezdeményezésére nemrég a *Société de l'Éducation pacifique*, melynek programmszerű felhívásából közlöm a következőket. Ez az új egyesület a már meglevő összes békeegyesületek munkájában óhajt résztvenni oly módon, hogy a nevelők és tanítók köz emelkedését biztosítja ezzel alapját veti egy egyetemes iskolai békeszövetségnek. Mint-hogy a gyermeknek értelmi és erkölcsi képzésében a család és az iskola osztozkodnak, az egyesület csatlakozásra szólítja fel a szülőket, a tanítókat és a tanügy barátait. «Kívánjuk, hogy a gyermekekkel megértessék azt, hogy nincsen kétféle erkölcs: külön a nemzetek és külön az egyének részére; hogy megismertessük velük az egyetemes testvériség érzését valamennyi néppel szemben faj és valláskülönbség nélkül; hogy beléjük ojtuk az életnek megbecsülését még pedig nem csupán az embernek életét, hanem az állatokét is, hogy ezzel kiirtsuk a rombolás ösztönét. A szemléltető eszközöknek megválogatásában, a játékoknak irányításában valamint egész nevelő-oktató működésében a tanító sohase téveszsze szem elől, hogy békeszerető szíveket akar képezni, a mi távolról sem azonos kislelkű szívekkel. Kívánjuk, hogy a gyermekben meg legyen jogainak és méltóságának érzése, de egyúttal mások jogainak és méltóságának tisztelete is. Nem tagadjuk meg a multnak hősiességét s csak c-odálni tudjuk azoknak a bátorságát, a kik a veszélyestetett haza védelmére sietnek, de kívánhatjuk, hogy a gyermekeket arra tanítsák, hogy a háborúk, me-

lyek hajdan a nemzetek kialakulását elősegítették, nem szükségképi tényezői a haladás és társadalom mai rendjének. Ma az emberiség előtt határtalan tér áll nyitva, melyen erélyét és tevékenységét nem romboló, hanem teremtő munkában elégítheti ki. A tanítónak továbbá alkalma lesz utalni arra, hogy a háború nem elkerülhetetlen baj, mert a kormányok közti egyenetlenségek a választott bíróságok útján épűgy intézhetők el, mint a magános emberekéi a törvénykezés útján. Ha a gyermeket ily módon idővel áthatja a jog és igazságosság eszméje, majdan meg fogja érteni, hogy a hazának szeretete nem ellenkezik az emberiségnek szeretetével és akkor a gyűlölködő hazafiságot fel fogja váltani a szeretetnek hazafisága.»

(kf.)

Hivatalos nyugtázás.

A *rendes tagok* közül adományt küldtek: Csengeri János Kolozsvár, 17 koronát, Wollmann Elma Pozsony 10 K.

A *kültagok* közül fizettek:

1897-re: Szabó Ernő Győr.

1899-re: Auerbach Lipót Szegzárd (1900-ra is 2 K), Vollaý Elemér Igló (1900-ra is), Pruzsinszky János Budapest (1900-ra is).

1900-ra: Zvér Ferencz P.-Szent-György, Ravasz Árpád Székely-Udvarhely (1901-re is), Farkas Sándor Budapest (1901-re is), Geleta János Kóka. Péter János Gy.-Fehérvár.

1901-re: Wagner Mihály Zólyom, Scherer Sándor Baja, Pócz János Békés, Kurucz Vazul D.-Szt Márton, Zinszky Aladár Budapest, Czapáry László Sz.-Fehérvár, Szabó Adorján Kassa, Szieber Ede Kassa, Lázár Lajos Galgóc. Polgár György Miskolcz, Szántó Sámuel Debreczen György Lajos Losonc, Fazekas Sándor Debreczen. Dóczi Imre Debreczen (1900-ra is), Kovács Rezső Budapest, Albert József Pozsony, Bató J. Lipót Budapest, Macher Ede Pozsony, Augusztiny Elek Kassa, Horváth Ferencz Karczag, Kapi Gyula Sopron, Litschauer Teréz Besztercebánya, Józsa Dániel Ujpest, Balogh János F. Pulya (1900-ra is), Malz József Kisbetskerek, Melczér Gusztáv Budapest, Siroky Imre Miskolcz, Endrédi Gábor Kőszeg, Kara Győző Arad, Dreisziger Ferencz Kalocsa (1902-re is), Gulyás István Debreczen (1900-ra is), Andor Tivadar Kispest (1900-ra is), Beke Andor Bonyhád (1900-ra is), Pittner Aurél Makó (1900-ra is), Rissányi József A. Kubin (1900-ra is), Tordai György Pancsova, Szabó József N.-B.-nya, Gerevich Emil Kassa. Balassa József Budapest, Doboczky Lajos Breznóbánya, Mally Nándor Sopron, Heinrich Károly Budapest, Lichtenegger Győző Budapest, Steinberger Ferencz Nagyvárad, Berta Ilona Budapest, Kaminszky Géza Ungvár, Hoffmann Mór Nagy-Kanizsa, Szinyei József Budapest, Szelényi Károly Kismárk, Farkas Imre Mezőtúr (1900-ra is), Loidl Klementin Csány, Thuránszky Mária Budapest. Kozma Gyula Budapest, Székely Károly Baja, Freund B. N. Bicsé, Györffy József Paks (1902-re is), Deschenszky János P.-Szent-György, Szurmó Ambrus Nagykörös, Bánóczy József Budapest (1900-ra is), Molnár István Budapest.

(Folyt. köv.)